

ایڈیٹر و بلیشر عبدالحمید الکریم پرنٹنگ پریس ٹیبل باغ کوئٹہ خان شینک کرسا پور و آفس 302 قمر ڈفلور یونیورسل پبلیکیشن فیئر 1 جناح روڈ کوئٹہ خان تالان کرے

106 اپریل 2026ء

بولی ناشونداری، منسوج

”براہوئی بولی پدتموک ء زبان اسے، دانا ناشونداری کن داسکان کچ ء کاریم اس مفتگی ء، پونیکو دادے بہنگ آن خوک بولی تاچراٹ سلفینے، براہوئی بولی ٹی بھلوادب اس مونی بنگ کتنے، دا بولی بھلو بندخ و دی کنگ کتنے؟ دا بولی ٹی نوشنا تک، فکش، شاعری، کچ ء پڑ اسے آشا بہکار مونی بنگ کتنے۔“ دا واڑان اسل چپ ءن کہ ’براہوئی بولی شون بلوک ء بولی سے، دا بونا شون بلوک آ بولی تون ہم کو پے ء، نرینہ نوشکار آ تون اور نیازی نوشکار آتا ہم بھلو گوشست اس بولی ناشونداری کن کاریم کتنے ء، ادبی تنظیم آک تینا دے ون ء اسٹ کرسا بولی ناشونداری کن حج تفوک سلوک ء۔“ دا وادواڑا نا پین کہی سفت آک کتنہ۔ وخت اس کرا سکی دادے کہ براہوئی زبان نا نوشتی ءورا بنا عان بلیس دا تم اسکان نا کتاب آتے اوقا ہر ایڈیشن نا حساب اٹ ہم حساب کتنے تو اوقا کچ ارا ہزار آن گدر بیٹک۔ وخت اس کہ پی آ نوشنوک ڈاکٹر مبارک علی ’بیٹک اینڈرن نارداٹ پانک کہ“ 1500 ءی یورپ اٹ ارا کر وڑ کتاب شینک مسر، او وخت آونا کل آبادی 10 کر وڑس۔ او وخت آ لاطینی علمی زبان کس۔ لاطینی بولی ء اصلاحی تحریک؛ چینیج کرے، ہراڑان ہندی بولی تار دوم بنا کرے۔ ہرانا نتیجہ داس کہ ہر اتم علم ہندی بولی تیدی گدریفنگا تو علم خلقت اسکان مسر، تو اوقیتی قومی و سیاسی شعور و دی مس۔ 18 و 19 می کرن اٹی یورپی ملک آتیی ہندی بولی تیی ادب و علمی تحقیق نا بنا مس۔ اخبار،

رسالہ، کتاب و پمخت آتا شینکاری بولی تے پی کرے، ہرانا سوب آن بولی تون خلقت نا تعلقداری سوگو مس۔“ آگہ ہنگے تو براہوئی بولی ٹی داسکان ایلو علم آتاف آن حساب مٹ و بدل مس۔ افسانہ و ناول آتا جند اتون اوادرا صنف آتا ترجمہ خاک ہم ہورتیا حساب مریرہ، سائنس آتا کچ ء کتاب اس براہوئی بولی ٹی مونی اٹنگ ستے، ادبی و علمی اصطلاح تے کن ’اصطلاح‘ تینا جاگہ عا براہوئی بولی ٹی اوقا تعارف ء ہم کنگ ناگی کنگ ستے، ہندن تاریخ، فلسفہ، معاشیات، اقتصادیات، لسانیات و بین اس علم اسے ہم براہوئی بولی ٹی اٹنگ نا کوشست متنے۔ وخت اس کہ مدام خواست کتنگ کہ براہوئی بولی ء خواتنگ نا بولی جوڑ کتنے، تاکہ ادبی ہیبت کروک آتا حق ادائی متنگ کے، ہندن دا خواست ہم کتنگ کہ پوسکن آ دور اتون ہم گرج متنگ کن شون بلوک آ بولی خاص وڑ اٹ ’انگریزی‘ نا پلو ء بنگ الی ء، وادرا تون اوادرا ہم پانگ کہ ’انگریزی‘ تون ہم گرج متنگ کن الی ء کہ بولی تون تعلقدار ہر بندخ دا بولی ء چاہے۔ دا کل بوزا نا نا حالت آتیاں پددا سوج و دی مریک کہ براہوئی بولی ناشونداری کن اولیکو ہرا گام ہر فتنے، آگہ پوسکن آ علم آتے براہوئی بولی ٹی اٹنگ کن گام ہر فتنے ء اولیت تنگے تو دا بھلو خوار نا ہیبت اسے، و سوج و دی مریک کہ دا کاریم ء ویر کیک، کہ ’اصطلاح‘ تا بولی تے چا ہوک آک دا نا گرج ء محسوس کتنو، واکہ لگ ’انگریزی‘ ء پلو آتفر تو تحقیق اٹ دا گمان چک مریک کہ پونیکو نا مونی اتوک آ رپورٹ راست مریک۔ ہندن آگہ براہوئی ء خواتنگ نا بولی جوڑ کتنے تو ادبی انت خوافتکو ء؟

اُردو سائنس بورڈ اسے مکمل علمی ادارہ اس

غفور جان ساسولی

24 مئی 1962ء اٹی مرکزی اردو بورڈ جوڑ مس۔

1962ء آن 1981ء اسکان او ہندا پین اٹ علم و فکر ناروشانی ء تالان کرسا کرے۔ و ہندا نیامیکو 19 سال اٹی مرکزی اردو بورڈ بے کچ گچن آ کتاب آتے شینک کرے۔ ہندا

کتاب آک تینا تھی بی مٹ ء مڈی اس تھانو و او ایٹو ہم تینا ہندا آ ہیبت تخر۔ ہر ا کتاب آک ہر ا ہر اس حال آ شینک مسرا اہتیاں گڑاں سر حال نا رداٹ دا وڑ ء:

لسانیات و تحقیق۔

براہوئی نامہ (ڈاکٹر عبدالرحمن براہوئی)

براہوئی زبان و ادب کی مختصر تاریخ (ڈاکٹر عبدالرحمن براہوئی)

پلوچی نامہ (عطا شاد)

بلوچستان میں اُردو (ڈاکٹر انعام الحق کوثر)

سنڈی نامہ (نیاز ہا پونی)

پشتون نامہ (سید انوار الحق جیلانی)

پنجابی نامہ (ارشاد احمد پنجابی)

اُردو کے خواہیدہ الفاظ (ادارت بورڈ بنیادی اُردو) (ڈاکٹر ابوالیث صدیقی)

تاریخ۔

تاریخ سندھ (مسد جلد) (اعجاز الحق قدوسی)

تاریخ خیر وز شاہی (ضیال الدین برنی)

مقامات مظہری (شاہ عالم علی دہلوی)

الاخبار الطوال (ابو حنیفہ احمد بن داؤدی)

تاریخ خان جہاں و خزان افغانی۔ خواجہ

فیض (اردو انگریزی ڈکشنری (ایس ڈبلیو۔

فیض (گھریلو انسائیکلو پیڈیا (ادارت بورڈ)

فلسفہ و منطق۔

سونی کی دنیا (جویشین گاڈر)

پانچواں مجوزہ (پال ڈیویز)

تحقیقی رویے (بدل شہزاد احمد)

سائنسی نقطہ نگاہ (ہرٹی ہڈرسل)

دستک اس دروازے پر (دویراغا)

نفسیات و عمرانیات۔

نفسیات (حمید ہاشمی)

مسلم نفسیات کے خدو خال (اظہر رضوی)

عمومی نفسیات (انیس ناگی)

سینٹیفکی کہانی (المیزنٹ کامبو)

اسلام اور ترکیب (ڈاکٹر محمد امین)

صحافت۔

ابلاغ عامہ (مہدی حسن)

اداریہ نویسی (ڈاکٹر سکین علی چاوی)

فن صحافت (ڈاکٹر عبدالسلام خورشید)

فن ادارت (ڈاکٹر سکین علی چاوی)

غیر لفظی ابلاغ (سہباز فرخجانی)

بزرگوار سر حال آتیاں ہیرس خطاطی،

فلکیات (Astronomy)،

ارضیات (Geology) پاکستان نا

بارواٹ، کشت و کشار، ریاضی و

ثباتیات، جان جوڑی و ایلوسر حال آتا

زی آ چندری جوان اٹکا کتاب آک

شینک مسر۔

مرکزی اُردو بورڈ نا بنائی دوران پد

1982ء اٹی دانا پین ء بدل کتنگ۔

پوسکن آدورا نا خواست آتارداٹ اونا

اڈرکن الی ء کہ او اودے اسے وار

خوڑت خوانے پید مرے و داڑتون

اورادرا سر حال نا پین چندری کتاب آتے

خوانے، اٹنے کہ داڑان ہیرس او ہمو

کتاب نا جوانی گندی تے پاش کنگ

دنیا ٹی ہر ادب اسے خاص ء ماحول اسے

خاص ء دور و اسے خاص ء راج اسے نا

ودی مروک ء گڑا سے، و دا ہیبت

راست ء کہ ادب ہندا گڑا تیاں متاڑ

خٹنگ، ہندا خاطر آن ادیب و ہمو

ادب ء سر پند متنگ کن ہمو خاص اٹکا

دوران اخلاقی روایت، سیاسی، راجی و

معاشی حالت و ہندن عصری رحمان

آتے جوان ہیر مروئی تمک۔

ادب اٹ اسے خوشی اس ہم ارے

ہندن دا مٹخ ء پور کنگ کن ستے

جمالیاتی اصول آتیاں ہیرس تینا ذوق

ء ہم ہروئی تمک، ہر فن پارہ ٹی اسے نا

اسے مٹخ آن ضرور مریک، ہندا سوب

آن اخلاقی، راجی و سیاسی وڑ اٹ دانا

فکری سر حال آتے آب اٹ و ترازو

سے لائی تول کوڑی تمک، ہندن

ادب و تقیید اٹ روایت آتا ہیبت آن

نمن متنگ کیک، اٹنے کہ گچن آ ادب

ہر وخت نا جوڑ آ روایت آتا سٹائی

روسا بھلن مریک۔ ہندن روایت

تقدیر کن کسریک۔ ڈاکٹر عبادت

کروئی تمک، براہوئی ادب اٹ ترقی

پند مصنف آک تقیید اخلاقی پینائی

اور تجربے، ٹی نوشتی کیک:

”تقدیر ادب نا اس گچن ء شیخ اسے،

ادب نا ہنداوی رحمان آتا کس ہندا

آدیک اٹ خٹنگ، بلکن ادب نا

اٹیکو تحقیقی صنف آھیبت بنا عان ہندا

رحمان آتارند آک دو بریرہ، روایت

آتا تغیر و تحقیل نا بنا ہم تقیید آن

مریک، آوزموندہ غایتی ہم کل آن

مست اونا مون پاش مریک، تقیید نا

سوب آن ادب ء اونا روایت نا

احساس مریک۔ تقیید نا احساس اونی

اسے پوسکن ء زنداں پوسکن ء کسرو

جمالیاتی تقیید آتارند شہر کتنگانے۔

نعت اللہ الدینیوری

بلوغ الدرب (محمود شکر علی لوی)

طبقات ناصری (منہاج سراج)

طبقات اکبری (خواجہ نظام الدین احمد)

سلوکی نامہ (علامہ یحییٰ بن محمد)

تذکرہ صوفیائے بلوچستان (ڈاکٹر انعام الحق کوثر)

مآثر الامرا (صمصام الدولہ شاہنواز خان)

لغت و انسائیکلو پیڈیا کی۔

جغرافیائی انسائیکلو پیڈیا (بشری افضل)

فرہنگ آصفیہ (سید احمد دہلوی)

جامع اللغات (خواجہ عبدالحمید)

اردو مترادفات (احسان داش)

اُردو پلوچی لغت (میر مٹھا خان مسرا عطا شاد)

اُردو پشتو لغت (سید انوار الحق)

اردو پنجابی اردو (ارشاد احمد پنجابی)

فرہنگ اصطلاحات (اشفاق احمد محمد اکرم چغتائی)

تشریحی لغت (نذیر حق احمد اکرم چغتائی)

اردو کلاسیکی، ہندی اور انگریزی

ڈکشنری (جان۔ ٹی۔ پلینس)

قاموس مترادفات (وارث سر ہندی)

انسائیکلو پیڈیا کیبیا (حافظ عبدالاحد)

انگریزی اردو ڈکشنری (ڈاکٹر فوریس)

انگریزی اردو ڈکشنری (ایس ڈبلیو

کڑا دانا چاچ ء بنگے، و تینا تخلیق اٹ

اونا جوان و گندہ اٹکا وڑ وڑول عادت

آتے جتا جتا کتنے۔“

ادب ادیب نا شخصیت نا آدیک

مریک، ہندا سوب آن ادب پارہ ء

سر پند متنگ کن شخصیت نا پنت و پول

الی ء، ہندا خاطر آن نئے مصنف نا

سوانح ء نفسیات نا پڑ آ ہروئی تمک،

ادب پارہ نا تقیید اٹی پندو نا پند نا پڑ

آ تالان مریک، وے حقیقی صدیقی

ادب پارہ نا مٹخ آتیا وادرا تقیید کنگ نا

پارینے:

”ادب نا خوبی تے تالان کنگ اوقا

اہیبت نا اندازہ ء کنگ ادب نا خامی

تے تالان کنگ اوتے ہر وے کنگ

اوقا بارواٹ پت و پول کنگ فکرا یا

ادب ء اس گچن ء عین اسے تو اس گچن

ء جاگہ سے آسر کنگ اسفن پارہ سے نا

آخشی آشیخ آتا کسے نشان تنگ، اوقا

قدر و قیمت نا پت و پول فن کار نا فکری

ارتقا ء چنگ تقیید پانگ۔ و دا بابت

ہندن ء اصول پاش کتنے ہر اکہ اسے

پارہ عان تقیید کن بیاند نا کاریم ایسے تو

ایلو پارہ عان فن کار کن راہنشن جوڑ

مرے۔“

تقدیر کن کل آن مست تخلیق الی ء،

تقدیر ادب اٹ اسے بے پرواہ ء

کوشت اسے، تقیید اٹ ہمو گڑا نا گچن

آشیخ آتے پاش کنگ الی ء ہر اکہ دنیا

نا علمی وگ آن پیشن مٹس، ادب اٹ

مہ طاقت زور خطیرہ اسٹ ء قوت

مست آک مریرہ۔ مولوی نور الحسن

”نور اللغات“ اٹ تقیید نا مفہوم ء وادرا

نوشتہ کرینے:

”اصل و نقل نا پیمان، ہندن ء پت

و پول اس ہر اکہ سوگو و زوری تے چاڑ

کے، ہراڑان جوانی گندی نا کسرک

پاش مریرہ۔“ اصناف نثر اٹ اُردو نا

اس گچن ء پلوکار خواجہ اس محمد افتخار شیخ

نوشتہ کیک:

تقدیر ہمو گڑا ء پارہ ہرائی کس نا فانی

سید محبوب شاہ

تقدیر عربی زبان نا لوزا سے، انگریزی اصطلاح ٹی دادے (Criticism) پارہ۔ تقیید نا اصل معند دادے کہ سبھی ء سبھی و غلط یا تنگ، کس انا عیب آتے پاش کنگ، ہترہ کنگ کس آکتیہ پین کن تقیید نا لوزا کاریم اٹ بریک۔ ہندن راست پانگ و حق انا کسراٹ

نئے تینا مزمل اسکان سر کنگ کن تقیید نا

ملک ء کیک، ہندن تقیید ہم ادب نا

اس شیخ اسے، ہندا سوب آن ادب و

تقدیر اسے ایلو ان جتا متنگ کہ۔ آگہ

ادب نا شون و تخلیق اٹ تقیید نا پیمانہ

اوارمٹ، تو ادب ء مٹخی ء کسرا سے آ

شاخنگ بھماز سخت مریک، ادب نا ہر

صنف تقیید نا مٹخ ء۔ تقیید ہموخت و

سفا اٹکا گڑا ء پارہ ہر انا مک اٹ جوانی

و گندی نا درک گگے، کس انا خلیس آن

بیرس جوان ء جوان، گندہ ء گندہ نا

بابت معلومداری مرے، باسن و پدین

آگڑا نا فرق ء پاش کنگے، مٹین ء

مٹین، مون اٹکا مون پاش کنگے،

جاہل و خوانندہ نا وزن ء پیدوار کنگے۔

کیشتری اٹ خیال کنگے کہ ادب آن

تعلقدار آتیا تقیید تینا ذاتی پندو نا پند

آتیا تالان مریک، نقاد کن ادب

ادیب نا شخصیت نا بارواٹ پت و پول

کنگ الی ء، ہندن نئے مصنف نا

سوانح ء علم نفسیات نا پڑ آ ہروئی تمک،

ادب نا امر ء وڑاں مرے اودرا تقیید نا

مست آک مریرہ۔ مولوی نور الحسن

”نور اللغات“ اٹ تقیید نا مفہوم ء وادرا

نوشتہ کرینے:

”اصل و نقل نا پیمان، ہندن ء پت

و پول اس ہر اکہ سوگو و زوری تے چاڑ

کے، ہراڑان جوانی گندی نا کسرک

پاش مریرہ۔“ اصناف نثر اٹ اُردو نا

اس گچن ء پلوکار خواجہ اس محمد افتخار شیخ

نوشتہ کیک:

تقدیر ہمو گڑا ء پارہ ہرائی کس نا فانی

فلسفہ عینیت

شینف کنگ کیبہ، گرگ بلوک آ سوج آک ہم پاش یا مون آ بریرہ۔ ہمو تدرک آ نوشت آتے ٹی ای دا ہم نوشتہ کریت کہ عینیت فلسفہ نا ہمو خاص اٹکا شیخ آتیاں اسے بھلو شیخ اسے دن کہ اخلاقی مقصدت کس، و عینیت فلسفہ عان ہیرس تیوئی فلسفہ پوک ء، او ہم خاص کر برکلے نا فلسفہ عان، اٹنے کہ آدیک نا پڑ و سمر آ کتہ آتے ہروئی تمک، داڑان مادیت والا تا است بڑی مف و عینیت والا تا است خرابی مف و مخلوق ء مادیت نا عینیت نا نیام اٹ مروک آچک و تاڑا نا بارواٹ چا ہنداری ہم مریک داہم معلوم مریک کہ دا فاسا ایلو تون انت چک و تاڑا سے۔ و برکلے آن مستی ہم عینیت پرچی چندری دروشم تے ٹی سازی کس، و لے داخ خاص چا ہنداری اف کہ ہرا وڑ اٹ کس، دن کہ فیثا غورٹ ہم ہم مذہبی ء لیکچر کتہ دا وڑا نا چکلو مثال نئے چندری وڑاٹ دو بریک۔ برکلے نا عینیت فلسفہ ٹی دا سوب آن پی کس کہ برکلے اوئی سخت ء لہجہ و مادیت نا خلف بھلو مٹخ مونی ایس، غٹ آن مست دا پارے کہ مادی گڑا ک اول سر آن کچ ء وجود اس تجرہ مادیت ء ہیبت و تا واد کوئی تمک۔ برکلے تینا ہر تو م آچی آ کتاب آتے ٹی ہیلاس و فیلوس نا نیام اٹ دا مینشن کیک کہ دا گڑا تے مخلوق دروغ سر پد مٹ تولد الحمدیت و حکیت یعنی کہ فلسفیانہ و سائنسی زاویہ نظریہ نا ہمو نظام ہر اکہ روح تیاں خدا تیاں پد زند مرک آن مون آ جب بنگ، تو ننگ ہم بھلو

ایمان اتنگ کن بھلو وخت اس تنگانے

عبدالحمید منصور بابا کی
بدل: ”وپارہ کدا نبی آفرشتہ اسنئے
شیف کنگتو۔ اگرچہ اسن فرشتہ اس شیف
کرینے گڑا و اتم اسکان فیصلہ مسس۔ ولدا
اوتے چھ مہلت اس تنگتو کر“

ہر اتم اسکان غیب و غیب ے۔ ہر اڑے
غیب شہادت و خٹک ائی بل مس دا
مہلت لازماً ختم مرگے۔ و اسکان نا جا کہ
غاٹے اسکان نا نتیجہ نا پویشنگ نا وخت
بریک سر مرگے۔ گڑا نا کفار آتا مطالبہ
واعراض ہرا کہ رسالت محمدی صلی اللہ علیہ
و سلم آ کرے یا کیرہ۔ اونا جواب ائی دا ممکن
اف کہ نما مون آ فرشتہ ے اصلی آ شکل و
ڈیک ائی پاش کنگتے۔ اسنئے کہ اللہ تعالیٰ ہم
نما اسکان نمدت ے ختم کنگتو چوک۔
اسکان نا دنیوی زندگی کاظم آن آزمائش
و اسکان ے آزمائش کن پڑہ غیب نا قائم
بیہ پرس و جو حساب کتاب بلنگ باقی
سلک۔ ہندا ہیبت نا سوب آن کہ دنیا نا
زندگی ختم کن اسد اسکان ایہنا زمانہ ے۔ و
اسکان ہم دا ہیبت انا ے کہم حقیقت ے پنگ
آن بغیر عقل و فکر نا صحیح استعمال اٹ ہوش
آن کاریم ہلسہ اونا ادراک ے کرے۔
حقیقت نادرک ے خلسہ پڑہ مٹرے تے و
ادراک کنگتو آن پدینا نفس و اونا خواہش
آتے قابو ائی اتسا تینا عمل ے حقیقت نا
مطابق درست خرستے یا آہا۔

کمانگتے۔ اسے محمد آوتے پاک ہوان نم
انتظار کیوں ہم انتظار کیوں۔
بدل: ”دادنیانی انسان نا چا آزمائش ہیرہ دا
ہیبت انا ے کہ او حقیقت ے تو سخن سنے گڑا
مک تے یا آہا کہ بے فرما نی کنگتو نا
اختیار اسے تے ولے دانا باوجود
فرمان برداری وینکی کنگتو ے خوش تھے۔
اللہ تعالیٰ جنتیہر آتا ہفت ائی کتاب آتا
شیف کنگتو ائی ہندا اسکان کہ عجزات
آسکان نی عقل اسکان و اخلاقی قوت نا
آزمائش نا ضروری لحاظ ے جھانے و دخت
دخت ہندن ہم سنے کہ حقیقت ے داوڑ بے
پڑہ کنگتے کہ بندغ کن ایمان اتنگ آن
بیدر بین چھ چارہ اس سلپ۔ اسنئے کہ
داڑان پد گڑا نا آزمائش بالکل بے معنی
مرگے و اسکان ائی کامیابی ونا کامی نا چھ
مقبوم و مطلب اس باقی سلپ۔ ہندا
سوب ے کہ اللہ تعالیٰ فرنگت کہ ہومون انا
خن کسر امبو۔ انتظار کیوں ہر اتم اللہ
اونا سلطنت و بادشاہی نا کریمک ملائک
آک تہیت مون ہیرہ۔ اسنئے کہ ولدا گڑا نا
ادراک و اسکان ائی کامیابی ونا کامی نا چھ
مقبوم و مطلب اس باقی سلپ۔ ہندا
سوب ے کہ اللہ تعالیٰ فرنگت کہ ہومون انا
خن کسر امبو۔ انتظار کیوں ہر اتم اللہ
اونا سلطنت و بادشاہی نا کریمک ملائک
آک تہیت مون ہیرہ۔ اسنئے کہ ولدا گڑا نا

پوشیدہ و ڈھوک ے۔ و نم ہیرہ دلیل اٹ
دادے تسلیم کرس تینا دانشمنی معتقد اری نا
و ہیرہ نمائش اٹ اونا ہیرہ و اطاعت ے
اختیار کرس تینا اخلاقی طاقت نا ثبوت ے
لیزے۔ آہا گڑا ہر اتم حقیقت بے نقاب
و بے پردہ مون آ برے پاش مرے و نم خن
تہیت خسا کیوں کہ دادر تہیتا تخت ے جلال آ
تو لوک ے۔ و دا چا کنگتو نا سلطنت اونا
فرمان اٹ رواں دواں پنگ ائی ے۔ و دا
ملائک آک ڈنار و انا سان نا انتظام ائی
لوک ے۔ و دا انا سنی نا کوڑہ قدرت ائی
پورا بے وی توں چوک کنگتو ے۔ ہمت نم
ایمان اتورے و اطاعت آ آماہ و تبار
مرورے گڑا نا دا ایمان و اطاعت نا قیمت
انت اس مرہ و ہمت گڑا اسڈوڈ و ناہ خیر و
کافر س و برترین ے جرم اس و گناہ گارس ہم
اکلا و نا فرما نی اٹ حرس ے عینے نی خٹک
کپ۔ گناہ نا جرات ے کنگتو کپ۔ ایمان
اتنگ و اطاعت ے قبول کنگتو نا مہلت گڑا
ہومت اسکان ے ہر اتم کریم ”مشتائی نا
ہمو طاقت منگ، نیکی و بدی تا اچرو ثواب
آک جزا مزاک خن تیان اودیم مرہ۔
ہر اتم ہمو ساعت بس گڑا ولدا مہلت
سلپ۔ آزمائش نا سوال و دی منگ بلکہ
ہموخت فیصلہ نا دقت ے۔“ (تہذیب القرآن

خٹک ے۔ خداف دینا خود بخود چلینگ ائی ے
ہر کس کبیک اڈ آک سڑہ مش مرہ۔
آخرت و ہرا نا ظاہر منگ آن پد اسکان
و آزمائش نا چھ سوال اس باقی سلپ۔ نشائی
و آزمائش آن پد اگرافس کفر آن تینا توبہ
کرے ایمان آتے گڑا نا اونا ایمان اتنگ نا
چھ معہ و مطلب۔ سخت و فائدہ اس اف۔
اونا س بے بھجی تہیت کہ چا انسان روئے
زین ائی خدا نا خلیفہ ے۔ دمعہ نی کہ خدا تینا
مکیت آتیاں تینا رزق آن آہماز آگڑا تے
ناسان نا امانت ائی تھے و داہنی تصرف نا
اختیار تھے۔ ایلو دا کہ دا خلیفہ غائبی مرتبہ
غانا فرم خدائے۔ ہماز آتا امانت نا
داڑہ کرگس ہماز بھلن شاہیت ے۔ و کسینا
کچ ائی ے و ہا سدرہ اسکان ے۔ ہماز آتے
کیشور گڑا انا تصرف نا اختیار تھانے و کس
ارے۔ دا خطر ان کہ ایمان و اطاعت نا
قدروقت گڑا نا ہومت اسکان ے ہر اتم اسکان
حقیقت پڑہ غائبی و خٹک خن آن اندر
ے۔ مہلت نا چٹ مرغن خٹک ائی جنگ ائی
ے۔ و دینا تینا چمال و دی و فرور و فرنی توں
داہوک تھنگ و رفیکنگ نا کاظم آچک سلوک
موجود ے کہ امر و خدا سے اوہرا اڑکے۔ اسنئے

سنگو دا کہ دا غٹ گڑا اصل ائی اسکان نا
مڈیک۔ سامان لا چا زندر اسکان گاہ سے و
ہر کس ے انت اس کہ ہم اللہ تھنے اوئی اونا
اسکان ے کہ اوہرا و اللہ نا امانت ائی تصرف
کرینے۔ ہراڑ اسکان امانت نا زموا ری ے
جاس و اونا ہق ے ادا کرے۔ و ہرا ہد
اسکان تینا قابلیت یا نا قابلیت نا ثبوت ے
تس۔ و اسکان نا نتیجہ غا زندا نا ایلو مرطہ نی
انسان آتا درجہ غا تینا و پاش منگ نا
دا و مدراء ے۔ انسان نا دنیوی زمانہ نا حقیقت
ہیرہ دا کہ دا زندر مہلت عمل نمدت نا پین
شاخٹنگ کہ موت آن خلیس آن نما
ٹرینگ فضول ے۔ چھ کس گڑا اللہ نا مقرر
کرک آ وخت آن مُت کپ۔ و
اواک پڑہ سلگ کپ۔ گڑا نا انسان ے
موت آن چنگ نا بوڈ کپ بلکہ دا ہیبت
اودے بے گنے کہ زندا ہرا سر مہلت ہم
ٹھے دینے اوئی نما و ت و ڈو خٹک۔ متا
ماری نا سخت انت ے؟ دینا ے یا آخرت
ے؟۔

دقتی بھلا و جوان انکا ہیبت دادے کہ
ملک ریاض علی بلوچ تینا ہرست انکا
کتاب آتے اوتینا ذاتی جیب آن
چھاپ کرینے ولے ہماز آ براہوئی
زبان نا شاعر وادیب آتا کتاب آک
سوسائٹی و اکیڈمی نا مک اٹ چھاپ
مسئو۔ ولے شاہد اوفتے بلوچستان
اٹ ہماز کم شاعر وادیب ملک کہ اوتینا
جیب آن پڈ ے لنگڑ کرینے و ادب کن
ہندا سوب آن حقیقی شاعر وادیب
آک دا ادارہ غانا و پی ٹی وی
بولان آن ناامیت مسئو۔ داکان
بیدر دا ہیبت ہم ارے کہ داڑان
براہوئی ادب ے نسیان رسٹنگ ے دا
رٹ ہم خیال ویلیفیر سوسائٹی
مستونگ نا چیتر بین و ایلو شاعر وادیب
آتے پروگرام آتیبی اوار کپنگ نا
خلاف جی ایم ے درخواست تسو ولے
اڈا ائی ہم چھلمدرہ اداس منگ کنگتے او
شاعر وادیب آتو دا نااضانی داسکان
برجاء ولے دا نااضانی نا خلاف چینی نا
پروگرام آتیبی خواہٹنگ۔
ہندا سوب آن حقیقی شاعر وادیب
آک دا ادارہ غانا و پی ٹی وی
بولان آن ناامیت مسئو۔ داکان
بیدر دا ہیبت ہم ارے کہ داڑان
براہوئی ادب ے نسیان رسٹنگ ے دا
رٹ ہم خیال ویلیفیر سوسائٹی
مستونگ نا چیتر بین و ایلو شاعر وادیب
آتے پروگرام آتیبی اوار کپنگ نا
خلاف جی ایم ے درخواست تسو ولے
اڈا ائی ہم چھلمدرہ اداس منگ کنگتے او
شاعر وادیب آتو دا نااضانی داسکان
برجاء ولے دا نااضانی نا خلاف چینی نا
پروگرام آتیبی خواہٹنگ۔

☆☆☆☆

ساڑی براہوئی ادب

براہوئی زبان و براہوئی ادب ے
انٹی پنا تیکن کتاب ”چراغ“ اردوئی
کتاب اس ”زندگی جگ“ مون آ
اتنگ اٹ سر سوب سنے۔ براہوئی
کتاب ”چراغ“ اس معیاری ے کتاب
اسے سج آتے لکھانے اوفتے
چنا تیکن اسد ذہنی ے طاقت اسے نا
مطابق اٹ کرینے۔
اردوئی اونا چھاپ مروکا کتاب
”زندگی جگ“ ائی معیاری شاعری
ہم کرینے۔ ہندا کتاب ائی دنیا نی
مروکا انکا گندی تے شیف او بوزنی نا
مطابق اٹ کس بندی کرینے ہندا وڑ
اٹ براہوئی زبان ائی اونا پوسکن آ
کتاب ”خاخر نا یام ائی“ چھاپ مس
منظر عام اٹ بسک او ایلو شاعر وادیب
آک دا نا مطالعہ (خواہنگ) ے شروع
کرینو براہوئی زبان ائی دا کتاب
آک معیاری کتاب ے۔
دقتی بھلا و جوان انکا ہیبت دادے کہ
ملک ریاض علی بلوچ تینا ہرست انکا
کتاب آتے اوتینا ذاتی جیب آن
چھاپ کرینے ولے ہماز آ براہوئی
زبان نا شاعر وادیب آتا کتاب آک
سوسائٹی و اکیڈمی نا مک اٹ چھاپ
مسئو۔ ولے شاہد اوفتے بلوچستان
اٹ ہماز کم شاعر وادیب ملک کہ اوتینا
جیب آن پڈ ے لنگڑ کرینے و ادب کن
ہندا سوب آن حقیقی شاعر وادیب
آک دا ادارہ غانا و پی ٹی وی
بولان آن ناامیت مسئو۔ داکان
بیدر دا ہیبت ہم ارے کہ داڑان
براہوئی ادب ے نسیان رسٹنگ ے دا
رٹ ہم خیال ویلیفیر سوسائٹی
مستونگ نا چیتر بین و ایلو شاعر وادیب
آتے پروگرام آتیبی اوار کپنگ نا
خلاف جی ایم ے درخواست تسو ولے
اڈا ائی ہم چھلمدرہ اداس منگ کنگتے او
شاعر وادیب آتو دا نااضانی داسکان
برجاء ولے دا نااضانی نا خلاف چینی نا
پروگرام آتیبی خواہٹنگ۔

مکتبہ درخانی

نراج آشرک

شروع کرے و داڑے سمیت اسے آن
بیدر طالب آتیکن ہم گڑا اس جا کہ
تھے ونگہ اوفتہ تعمیر تو اوار اوار رہائی
بندوبست ہم مرے دادر سد و نجی تعلیم
و تدریس کن اسکیپ اسے نا وڑ اٹ
حیثیت سخا کہ داکان بھلوچ بھلا و جوان اس
خوانار عالم ہر مٹر۔
ہندا عالم آک عیسائیت نا کاریم ے
تو ننگ کن و تینا مخلوق ے دین نا سوج و فکر
تنگ کن مش و ایلو بین مختلف علاقہ تینی
بندوبست ہم مرے دادر سد و نجی تعلیم
و تدریس کن اسکیپ اسے نا وڑ اٹ
حیثیت سخا کہ داکان بھلوچ بھلا و جوان اس
خوانار عالم ہر مٹر۔
ہندا عالم آک عیسائیت نا کاریم ے
تو ننگ کن و تینا مخلوق ے دین نا سوج و فکر
تنگ کن مش و ایلو بین مختلف علاقہ تینی
بندوبست ہم مرے دادر سد و نجی تعلیم
و تدریس کن اسکیپ اسے نا وڑ اٹ
حیثیت سخا کہ داکان بھلوچ بھلا و جوان اس
خوانار عالم ہر مٹر۔

اوقا خلق نا پین درخان ے ہرا کہ ڈھاڈر
آن شوک ے او ہم مولانا باہہ نا جن آ
مشہور ے۔
خان حمراب خان نا شہید منگ آن گڈ
اسد و اوتینا ہمت سنگت توں اوار اگریز
آتا اسد چونکی اسے ہم چاہو کرے ولے
تے خراب کپ۔
اگریز آک تینا دین ے داکان ہم مونا
ونگ کن 1880ء ائی گڑا اس لڑ پچو
پمٹ ہم چھاپ کر فریر اوک
ہندا ہفتے ہندا مخلوق اٹ تالان کریر۔
مولانا محمد فاضل درخانی ہر اتم اگریز آتا
دا حرکت آتے خنا تو اہم 1883ء ٹی
اسد مکتبہ سے نا وڑ اٹ کاریم ے شروع
کیک۔ ہرا مکتبہ آن ادرس و تدریس
کن لڑ پچو آتیاں بیدر تیغ نا کاریم کن
ہم تہیتی لڑ پچو شروع کرنے اسنئے کہ
اگریز نا ہر حرکت اڈکن اسد بھلو گڑا
اسنک۔
تینا مخلوق ے دا عجاہد ہر وڑ اٹ عیسائیت نا
دین آن چھٹنگ کن کوشت کرے دا
مدرسہ نی بھلوچ انا مخلوق اس نہ صرف
بلوچستان نا مختلف علاقہ غانا بس
بلکہ سندھ انا ہم مخلوق خوانگ کن
بہر ہندن دادر سد اسد منظم انداز سے
ٹی کاریم کنگتے ے شروع کرے۔ و اکتبہ
نا حوالہ اٹ اسلامی لڑ پچو تصنیف آک
نا کاریم کرسر مخلوق ائی بھنگا رہ۔ دا
ادارہ 1905ء اسکان پانزدہ کتاب نا
کچ خٹیک کریر۔
☆☆☆☆

ہا ہیبت راست ے کہ ہر اتم دنیائی نبی
نوع انسان نا تخلیق مس تو دے پدے
نا تینا گرج واری تے پور و کنگتو کن
اوک مختلف وڑ وڈ اٹ کاریم بلکو۔
انسانی زندانی اوفتے ہر وڑ نا معاشی
ذہبی سماجی سوج و فکر آتوں ہم مون
تنگ نا گرج سنے۔
ذہبی معاشی سماجی مسئلہ غاک ہم
انسان نا زندانی ہماز منگ گڑا۔ و اکل
گڑا تے مونا تنگ ایلو اڈوٹون مون
تنگ ہم ہر بندغ نا کاریم سنے۔
انسائیت نا تخلیق ہر اتم آن دا دنیا نازی
آسنے توں پانگ کینہ کہ زالم ملو ہم ہق
و باطل نا ہم وجود سنے ولے اللہ تعالیٰ ہر
فرعون نا مون آسموی کوٹو بندغ ہم
ایسے۔
تیغیر رسول علیہم السلام آتا تو درائی
ذہبی تیغ، ذہبی رجحان و ہموخت نا
بندغ آتے تنگ سنے ولے ہر حق ہم
ہندا و دران اوقا مون آن مر سنے۔
اگر کن ایلو تیغیر اور رسول آتا تو درائی گڈ
آخری خدا نا ائی جناب سیدنا محمد مصطفیٰ
صلی اللہ علیہ وسلم نا دور ے ہر ن تو داڑے
ہم سنے ہق و باطل نا وضح ے پیغام اس
نظر بریک ایو جمل و ایو لب آ مبار انکا
باطل آ طاقت آک ہرا کہک نا مذہب
اسلام نا خلاف بھلو طاقت اس ستجادہ
ولے دا باطل قوت آتو مون آن خدا نا
پارہ غا اونا آخری نبی حضرت محمد صلی
اللہ علیہ وسلم نا پنگ ایو اسکان پورہ
کن ہماز سخا تنگ۔

☆☆☆☆

☆☆☆☆

